Finnwatch ry:n lausunto
valtiovarainvaliokunnan verojaostolle
9.9.2022

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain muuttamisesta HE 105/2022 vp

Finnwatch kiittää mahdollisuudesta lausua valtiovarainvaliokunnan verojaostolle verotustietojen julkisuutta koskevasta hallituksen esityksestä.

Kyseessä on tärkeä ja kannatettava uudistus, joka parantaa julkisten verotietojen laatua ja oikeellisuutta. Finnwatch pitää hallituksen esityksessä tehtyjä muutosverotietojen julkisuuteen liittyviä valintoja perusteltuina. Tietojen laadun ja oikeellisuuden vahvistamiseksi verotietojen julkisuus olisi kuitenkin tarkoituksenmukaista ulottaa jatkossa myös verovapaisiin tuloihin. Finnwatch suosittelee, että eduskunta edellyttää HE:n hyväksymisen yhteydessä, että verotustietojen julkisuuden laajentamistarpeista käynnistetään erillinen selvitys ja sen pohjalta ryhdytään tarvittaviin lainsäädännön muutostoimiin.

Muutosverotuksen tietojen julkistaminen parantaa julkisten verotietojen laatua ja oikeellisuutta

Esitetyillä lakimuutoksilla saatetaan julkisiksi verotuksen päättymishetken jälkeen oikaistut verotiedot. Nykyisellään julkisia ovat ainoastaan verotuksen päättymishetken tiedot (nk. säännönmukaisen verotuksen tiedot). Nykytilanteessa verotuksen päättymishetken tiedot jäävät siis näkymään julkisissa tiedoissa, vaikka ne olisi myöhemmin todettu virheelliseksi ja tietoja olisi siksi oikaistu. Tämä heikentää verotietojen informatiivisuutta ja on ongelmallista myös henkilötietojen suojan ja oikeusturvan näkökulmasta. Finnwatch kannattaa muutosverotietojen säätämistä julkisiksi, koska se parantaa verotietojen laatua ja oikeellisuutta, ja ajaa siten sekä verovelvollisen että laajemman yleisön etua.

Finnwatch pitää tärkeänä, että julkisissa tiedoissa näkyy jatkossa sekä säännönmukaisen verotuksen tiedot että tietoihin sen jälkeen tehdyt muutokset. Kuten hallituksen esityksessäkin todetaan, julkisuuden rajaaminen siten, että vain viimeisin muutosverotieto olisi julkinen (ja sitä edeltävät muutokset ja säännönmukaisen verotuksen tiedot eivät), ei tukisi HE:n tavoitetta verotustietojen avoimuuden ja julkisuuden lisäämisestä. Muutosten näkyminen erillään alkuperäisistä säännönmukaisen verotuksen tiedoista mahdollistaa muutosten jälkikäteisen tarkastelun, ja voi näin toimia myös veronkiertoa ennaltaehkäisevänä tekijänä. Hallituksen esityksen mukaan tietojen erillisellä esittämisellä voi olla myös harmaata taloutta ennaltaehkäisevä vaikutus.

HE:ssä on niin ikään esitetty selkeät perusteet sille, miksi muuttuneiden verotustietojen julkisuutta ei tule sitoa verotuspäätöksen lainvoimaisuuteen, kuten osa lausuntopalautteen antajista on esittänyt. Tämä aiheuttaisi tietojen julkaisemiselle kohtuuttomia viiveitä ja olisi verotietojen avoimuuden ja oikeellisuuden vahvistamiseen tähtäävän tavoitteen vastaista. On myös vaikea löytää hyviä perusteita sille, miksi muutosverotiedoilta tulisi edellyttää lainvoimaisuutta, jota ei edellytetä säännönmukaisen verotuksen tiedoilta.

Finnwatch ry, Malminrinne 1 B, 00180 Helsinki
www.finnwatch.org

Verotietojen julkisuus laajennettava jatkossa koskemaan myös verovapaita tuloja

Vaikka nyt esitetyt muutokset ovat ehdottoman kannatettavia, eivät ne puutu lainkaan julkisten verotietojen laatua ja oikeellisuutta eniten heikentävään ongelmaan: siihen, että tiedoista puuttuu kokonaan verovapaat tulot. Kyse ei ole pienestä osuudesta. Verohallinnon mukaan julkiset ansiotulotiedot pitivät vuonna 2019 sisällään vain 81 % kaikista ansiotuloista[1]. Pääomatulojen puolella tilanne oli vielä huonompi: julkisissa tiedoissa näkyi vain 74 % pääomatuloista. Euromääräisesti yhteensä 13,3 miljardin euron pääomatuloista julkisten tietojen ulkopuolelle jäi vuonna 2019 peräti 3,4 miljardia euroa. Tämä vääristää etenkin suurituloisimpien julkisia tulotietoja, koska pääomatuloja (ml. verovapaita pääomatuloja[2]) saadaan eniten ylimmissä tuloluokissa.

On vaikea keksiä järkeviä perusteita sille, miksi verotettavien tulojen tulisi olla julkisia, mutta euromääräisesti ja saajamäärältään merkittävien verovapaiden tulojen tulisi olla salattuja. Nykyisellään julkisia verotietoja (niin tärkeitä kuin ne ovatkin) voidaan pitää jopa harhaanjohtavina, koska ne kertovat vain osatotuuden verovelvollisen tuloista. On hyvin todennäköistä, että esimerkiksi moni median julkaisemia verotietoja lukeva erehtyy luulemaan, että julkaistut tulot ja veroprosentit kuvastavat kyseessä olevien henkilöiden kokonaistuloja ja niistä laskettua kokonaisveroastetta. Verovapaiden tulojen puuttuminen heikentää siten merkittävällä tavalla julkisten verotietojen laatua ja oikeellisuutta, joita nyt esitetyillä muutoksilla pyritään parantamaan.

Hallituksen esityksessä katsotaan, että verotustietojen tietosisällön laajentaminen uusiin tietoihin on oma kysymyksensä, jota ei ole mahdollista selvittää nyt käsittelyssä olevan HE:n yhteydessä. Tarve selvitykselle on kuitenkin ilmeinen. Finnwatch suosittelee, että eduskunta edellyttää HE:n hyväksymisen yhteydessä, että verotustietojen julkisuuden laajentamistarpeista käynnistetään erillinen selvitys ja sen pohjalta ryhdytään tarvittaviin lainsäädännön korjaustoimiin. Pidemmällä tähtäimellä koko nykyistä tulokäsitystä tulisi tarkastella kriittisesti[3].

[1] Kts. Verohallinto: vero.fi/tietoa-verohallinnosta/uutishuone/lehdistötiedotteet/2021/veropäivä-keskiviikkona-julkiset-verotiedot-eivät-kerro-kaikkea-henkilön-tuloista/

[2] Suurin yksittäinen verovapaa pääomatuloerä on listaamattomista osakeyhtiöistä nostetut verovapaat osingot. Näiden kokonaismäärä ylitti vuonna 2019 kaksi miljardia euroa. Vuonna 2020 summa on kasvanut entisestään. Reilun 2 miljardin euron verovapaasta osinkopotista 75 % maksettiin vuonna 2020 ylimpään tulodesiiliin kuuluville.

[3] Nykyisen tulokäsityksen ulkopuolelle jäävät mm. holding-yhtiöihin kerrytettävät tulot ja muut sijoitusten realisoitumattomat arvonnousut sekä perinnöt ja lahjat, joita ei siten huomioida lainkaan esimerkiksi tulonjakotilastoissa. Kuitenkin kaikista varakkaimpien verovelvollisten kohdalla esimerkiksi tulojen kerryttäminen holdingyhtiöön on yleistä. Tämä heikentää mm. tulonjakotilastojen informaatioarvoa.

Finnwatch ry, Malminrinne 1 B, 00180 Helsinki
www.finnwatch.org